

دانشگاه اصفهان
دانشکده زبان های خارجی
گروه زبان عربی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته‌ی مترجمی زبان عربی

اصطلاحات زبانشناسی (عربی، انگلیسی، فارسی)

استاد راهنما:

دکتر محمد خاقانی اصفهانی

استاد مشاور:

دکتر منصوره زرکوب

پژوهشگر:

سید حسن محمدی

شهریور ماه ۱۳۹۰

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات
و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان‌نامه
متعلق به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان
دانشکده زبان های خارجی
گروه زبان عربی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته‌ی مترجمی زبان عربی
آقای سید حسن محمدی تحت عنوان

اصطلاحات زبانشناسی (عربی، انگلیسی، فارسی)

در تاریخ ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه ..... به تصویب نهایی رسید.

امضا
امضا
امضا
امضا
امضای مدیر گروه

۱- استاد راهنمای پایان نامه دکتر محمد خاقانی اصفهانی با مرتبه علمی دانشیار

۲- استاد مشاور پایان نامه دکتر منصوره زرکوب با مرتبه علمی .....

۳- استاد داور داخل گروه دکتر ..... با مرتبه علمی .....

۴- استاد داور خارج از گروه دکتر ..... با مرتبه علمی ..... در

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

«قَالُوا بَهْمَانِكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ»

صَدَقَ اللّٰهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

من علمنی هر فا فقد صیرنی عبدا

در سرآغاز این رساله بر خود لازم می‌دانم که از همه اساتید محترم گروه عربی به ویژه آقای دکتر محمد خاقانی و خانم دکتر
منصوره زرکوب تشکر نمایم.

و نیز وظیفه خود می‌دانم زحمات، فداکاری و صبر، همسر عزیزم را ارج نهم. و از خداوند منان سعادت دنیا و حسن حاقبت
برای این مهربان زندگیم مسئلت دارم.

در پایان، امیدوارم این رساله، بتواند گره‌گشای گوشه‌ای هر چند ناچیز از نیازهای علمی ره‌پویان این عرصه باشد.

وما توفیقی الا بالله

تقدیم بہ

پدر و مادر و ہمسر عزیزم بہ پاس ہمہ نگرانی و مہربانی ایشان

الملخص

إن اللغة هي أهم آلية للإنسان بتحقيق العلاقات الاجتماعية وتتطور مع تطور العلوم. تطور علم اللسانيات والاتجاهات المختلفة والجديدة التي أخذت تزداد في هذا الفرع من علم اللسان قد أظهر حاجة الباحثين والمترجمين والأساتذة والطلاب وسائر المهتمين بهذا الميدان العلمي، خاصة في مجال فرع الترجمة العربية وغيرها إلى المصطلحات اللسانية. ولهذا عازمت على تدوين وترجمة هذه المجموعة مع إحدى زميلاتي راجيا قضاء حاجات طلاب العربية على صعيد وضع مصطلحات اللسانية وتحديث معلومات طلاب اللغة العربية في الترجمة ومساعدة القارئ الفارسي في متابعة ما يكتب باللغة الإنجليزية والعربية في حقل علوم اللغة الحديثة وإثبات نقطة هامة، وهي أن اللغة العربية كسائر اللغات لديها قدرة كثيرة في بيان مفاهيم كل العلوم خاصة علم اللسانيات. وجدير بالذكر أن كثيرا من المترجمين والمؤلفين واللسانيين العرب بذلوا جهودا كثيرة في هذا المجال وخاصة في العقدين الأخيرين.

يوجد بعض المصطلحات المعروفة لعلم اللسانيات في معاجم اللغات العربية الفارسية، ولكن ألفت في هذا الصعيد معاجم كثيرة ثنائية اللغة، (العربية — الإنجليزية والإنجليزية — الفارسية) وقد استفدت في ترجمة هذه المجموعة من هذه الكتب وجدير بالذكر أنني لم أحصل في هذا الحقل على معجم أو موسوعة ثنائية اللغة (العربية — الفارسية).

من نتائج هذه الرسالة أنها رغم أن اللغة العربية أكثر نجاحا من اللغة الفارسية في مجال وضع المصطلحات، اعترف أدباء العرب بأن هذه اللغة تعاني نقصا في وضع مصطلحات العلوم الحديثة، إضافة إلى هذا لم تنجح بسببين في وضع مصطلحات علم اللسانيات التي إطاره أوسع منها:

- ١- كثرة مصطلحات هذا العلم في مجال الصوتيات والصرف والنحو والدلالة.
- ٢- عدم تلاؤم المصطلحات التي ورثها هذا العلم من الأقدمين مع المصطلحات الحديثة.

الكلمات الرئيسية: اللسانيات، المصطلح، المعجم، اللغة العربية، اللغة الفارسية، اللغة الإنجليزية، الترجمة

چکیده

زبان مهمترین ابزار بشر برای ارتباط با جوامع دیگر است و همگام با تحولات جامعه در حال تغییر و تحول است. توسعه و گسترش علم زبان‌شناسی نیاز دانش پژوهان و علاقه‌مندان این علم، بویژه در حوزه رشته‌های مترجمی عربی و زبان‌های خارجی دیگر را بیش از پیش به اصطلاحات و معادل‌های عربی آشکار ساخته است. به همین دلیل بر آن شدیم تا همراه یکی دیگر از دانشجویان کارشناسی ارشد با هدف برطرف کردن نیاز دانشجویان عربی در زمینه ترجمه اصطلاحات زبان‌شناسی و به روز کردن معلومات دانشجویان زبان عربی در گرایش ترجمه، چنین مجموعه‌ای را تدوین نماییم. البته در این راه کوشش‌های فراوانی از سوی مترجمان و مؤلفان و زبان‌شناسان عرب بویژه در دو دهه اخیر صورت پذیرفته است. با این که تاکنون هیچ فرهنگ لغت فارسی به عربی و عربی به فارسی تخصصی زبان‌شناسی تألیف نشده است، اما معدودی از اصطلاحات معروف و شناخته شده زبان‌شناسی به طور پراکنده در فرهنگ‌های عربی - فارسی وجود دارد و در این زمینه فرهنگ و مجموعه‌هایی به زبان (عربی - انگلیسی) و (عربی - انگلیسی) نیز تألیف شده است. به همین سبب برای ترجمه واژه‌ها از این فرهنگ‌ها استفاده شده است.

از جمله نتایج حاصل از این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که زبان عربی در حوزه معادل‌یابی در مقایسه با زبان فارسی موفق‌تر بوده، ولی به اذعان خود آدباء عرب، این زبان علاوه بر این که در معادل‌یابی اصطلاحات علوم جدید احساس کمبود می‌کند، در علم زبان‌شناسی که دارای زمینه گسترده‌تری است، به دو دلیل نتوانسته در معادل‌یابی موفق باشد:

- ۱- کثرت اصطلاحات این علم در سطوح آواشناسی، صرفی، نحوی، و معناشناسی
- ۲- عدم سازگاری اصطلاحات به جای مانده از دانشمندان قدیم از این علوم با اصطلاحات جدید

کلیدواژه‌ها: زبان‌شناسی، اصطلاح، فرهنگ لغت، زبان عربی، زبان فارسی، زبان انگلیسی، ترجمه

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱- شرح و بیان مسأله پژوهش	۱
۲-۱- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق	۲
۳-۱- اهداف تحقیق	۴
۴-۱- اهمیت و روش تحقیق	۵
۵-۱- کاربرد نتایج تحقیق	۵
۶-۱- فرضیه‌ها و سؤالات تحقیق	۵
۷-۱- روش تحقیق	۵
۸-۱- نتیجه تحقیق	۸
فصل دوم: فهرست اصطلاحات (عربی - فارسی - انگلیسی)	۹
فصل سوم: فهرست اصطلاحات با مدخل فارسی	۱۹۹
تعریب الرسالة	۲۷۹
منابع و مأخذ	۲۸۷

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- شرح و بیان مسأله پژوهشی:

توسعه و گسترش فزاینده علم زبانشناسی و رویکردهای مختلف و جدیدی که در این رشته از دانش زبانی رو به فزونی نهاده است، نیاز دانش پژوهان و علاقه‌مندان این علم را در جهان عرب و کشور ایران که ارتباط تنگاتنگی با این زبان دارند، بیش از پیش به اصطلاحات و معادل‌های عربی بویژه در حوزه رشته‌های مترجمی عربی و زبان‌های خارجی دیگر آشکار ساخته است. گفتنی است که در این راه کوشش‌های زیادی از سوی مترجمان و مؤلفان و زبانشناسان عرب صورت پذیرفته و هر یک از این افراد سعی کرده‌اند در آثار خود معادل‌هایی عربی برابر خیل گسترده و رو به افزون اصطلاحات بیگانه به کار گیرند. به ویژه در یکی دو دهه اخیر استادان و پژوهشگران زبانشناسی، فرهنگ‌ها، کتاب‌ها و مقالات متعددی را در زمینه زبانشناسی تألیف یا ترجمه کرده‌اند و شماری زیادی اصطلاحات نو و بدیع که معادل اصطلاحات بیگانه است، ابداع نموده‌اند.

زبان عربی در حوزه معادلیابی در مقایسه با زبان فارسی موفق‌تر بوده، ولی با اذعان خود ادباء عرب، این زبان علاوه بر اینکه در معادلیابی اصطلاحات علوم جدید احساس کمبود می‌کند، در علم زبانشناسی که دایره‌اش وسیع‌تر است به دو دلیل نتوانسته در معادلیابی موفق باشد.

۱- کثرت اصطلاحات این علم در سطح‌های آواشناسی، صرفی، نحوی و معناشناسی.

۲- عدم سازگاری اصطلاحاتی که از دانشمندان قدیم از این علوم به جای مانده.

با توجه به این که خاستگاه علم زبان‌شناسی کشورهای غربی است، تلاش‌هایی در زبان‌های فارسی و عربی در معادل‌یابی مناسب با مدلول واژه خارجی انجام گرفته، با این وجود کشورهای عربی از مشکلی رنج می‌برند؛ و آن این است که یک سیاست روشن و روش مشخص متفق‌القولی وجود ندارد که دست‌اندرکاران مؤسسات و دانشگاه‌ها و مراجع مربوط، به آن متعهد باشند. و به همین خاطر در خلال انجام معادل‌سازی، تلاش‌ها، غیر یکنواخت و نظریه‌ها در تضاد قرار می‌گیرد، و دلیل این اختلاف به مسائلی برمی‌گردد که مهم‌ترین آنها بدین ترتیب است.

۱- تعدد مؤسسات و سازمان‌های مربوط مانند فرهنگستان‌ها و عدم هماهنگی لازم بین آنها که منجر به اختلاف در معادل‌سازی می‌شود.

۲- نیاز تحقیقات زبان‌شناسی و اصطلاحات آکادمیک به بررسی‌های مقایسه‌ای بین روش‌های واژه‌افزایی در زبان عربی و زبان‌های دیگر.

امروزه فرهنگ‌نویسی به صورت یک علم در آمده است، و در برخی از دانشگاه‌ها به صورت یک رشته تخصصی تدریس می‌گردد. موضوع این رساله، تدوین فرهنگ لغت است که بیش از (۴۰۰۰) واژه و اصطلاحات تخصصی علم زبان‌شناسی را از زبان‌های انگلیسی و عربی به فارسی برمی‌گرداند.

۲-۱- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق:

(مطالعات و تحقیقاتی که در رابطه با این موضوع صورت گرفته و نتایج حاصل از آن)

معدودی از اصطلاحات معروف و شناخته شده زبان‌شناسی به طور پراکنده در فرهنگ‌های عربی - فارسی وجود دارد. هر چند در این زمینه، فرهنگ و مجموعه‌هایی به زبان عربی - انگلیسی و انگلیسی - فارسی تالیف شده است. اما در زبان فارسی فرهنگ دو زبانه عربی فارسی مشاهده نشد.

در حوزه فرهنگ نویسی زبان‌شناسی دو گروه تالیف وجود دارد یکی فرهنگ‌هایی هستند که به تفصیل، اصطلاحات را شرح داده، و گروهی دیگر فقط واژه‌ها را معادل‌یابی نموده‌اند که به دسته دوم واژه‌نامه هم گفته می‌شود. در زیر نمونه‌هایی از فرهنگ‌ها و واژه‌نامه‌های فارسی و عربی آورده می‌شود:

۱. صفوی، کورش. واژه‌نامه زبان‌شناسی (فارسی - انگلیسی) تهران: رامین، ۱۳۶۱.

۲. ساغروانیان، سید جلیل. فرهنگ اصطلاحات زبان‌شناسی (موضوعی - توصیفی). مشهد: نشر نما، ۱۳۶۹.

٣. عاصي، مصطفى و عبدالعلي، محمد. واژگان گزیده زبانشناسی (فارسی - انگلیسی)، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵.

٤. همایون، همادخت. واژه‌نامه زبانشناسی و علوم وابسته، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۱.

٥. حیاتی، محمد. واژه‌نامه زبانشناسی (فارسی - فرانسه - انگلیسی)، تهران: آوای نور، ۱۳۷۳.

٦. ظهرابی، محمد. فرهنگ زبان و زبانشناسی دو سویه (فارسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی) تهران: فروزش، ۱۳۸۳.

فرهنگ‌های عربی که در زمینه اصطلاحات زبانشناسی تألیف شده است :

١. السعران، حسن. المصطلح، فرهنگ انگلیسی عربی واژه‌های علمی وفنی، ۱۹۶۷م.

٢. الخولی، محمد علی. معجم علم اللغة النظري، ۱۹۸۲م.

٣. باکالا، محمد حسن و دی‌گران. معجم مصطلحات علم اللغة الحديث، ۱۹۸۳م.

٤. وهبة، مجدی و المهندس، کامل. معجم المصطلحات العربية في اللغة والأدب، ۱۹۸۴م.

٥. عیاد، عزت. معجم المصطلحات اللغوية والأدبية، ۱۹۸۴م.

٦. المسدی، عبد السلام. قاموس اللسانيات مع مقدمة في علم المصطلح.

٧. بركة، بسام. معجم اللسانية، ۱۹۸۴م.

٨. الخولی، محمد علی. معجم علم اللغة التطبيقي.

٩. یعقوب، إميل و دیگران. قاموس المصطلحات اللغوية والأدبية، ۱۹۸۷م.

١٠. مكتب تنسيق التعريب، المنظمة العربية للتربية والثقافة والعلوم تونس. المعجم الموحد لمصطلحات اللسانيات، ۱۹۸۹م.

١١. بعلبکی، رمزی منیر. معجم المصطلحات اللغوية، ۱۹۹۰م.

١٢. خلیل، أحمد خلیل. معجم المصطلحات اللغوية، ۱۹۹۵م.

١٣. مبارك، مبارك. معجم المصطلحات الألسنية، ۱۹۹۵م.

١٤. عیاد حنّا، سامی و دیگران. معجم اللسانيات الحديثة، ۱۹۹۷م.

۱۵. محیی الدین محمد، محمد فوزی. القاموس الشامل لمصطلحات علم اللغة التطبیقی، ۲۰۰۰م.
۱۶. إبراهيم السيد، صبری. معجم مصطلحات العلوم اللغوية، ۲۰۰۲م.
۱۷. مكتب تنسيق التعريب. المعجم الموحد لمصطلحات اللسانيات الاجتماعية، ۲۰۰۲م.
۱۸. أوزوالد ديكر و جان ماري شيفر. ترجمه: منذر عياشي. القاموس الموسوعي الجديد لعلوم اللسان، تأليف: ۲۰۰۳م.
۱۹. شانی، عبد الرسول. معجم علوم اللغة، ۱۹۷۷م.
۲۰. هليل، محمد حلمی. اللغويات التطبيقية، ۱۹۸۳م.
۲۱. المصطلح اللساني، فرهنگ لغت انگلیسی، فرانسوی عربی، الفهری، عبد القادر الفاسی.
۲۲. الحمزاوي، محمد رشاد. المصطلحات اللغوية الحديثة في اللغة العربية، معجم عربي أعجمي وأعجمي عربي، ۱۹۸۷م.
- اما در این زمینه، فرهنگ یا مجموعه ای که به زبان عربی - فارسی باشد نیافتم. به همین دلیل پیشنهاد نمودم تا با یکی دیگر از دانشجویان کارشناسی ارشد چنین مجموعه ای را تدوین نمایم. که این پیشنهاد به تصویب تحصیلات تکمیلی گروه عربی رسیده و از حرف A تا L توسط اینجانب و از حرف M تا Z توسط دانشجوی دیگر ترجمه شده.

۳-۱-اهداف تحقیق:

اهداف این پایان نامه عبارتند از:

- ۱- برطرف کردن نیاز دانشجویان عربی در زمینه ترجمه اصطلاحات مربوط به زبانشناسی.
- ۲- به روز کردن معلومات دانشجویان زبان عربی در گرایش ترجمه.

۱-۴- اهمیت تحقیق:

علی رغم وجود فرهنگ‌های متعدد عربی - فارسی، از زمان قدیم تا کنون در کشورمان، بیشتر این فرهنگ‌ها عمومی بوده، و نتوانسته نیاز محققین و دانشجویان گروه عربی و زبان‌های دیگر را در علم زبانشناسی برطرف کند. لذا با انجام این کار توانسته باشیم به دانشجویان و مترجمین و محققین که در این زمینه در ترجمه اصطلاحات زبانشناسی با مشکل روبرو هستند، یاری رسانیم.

۱-۵- کاربرد نتایج تحقیق:

نتیجه این تحقیق می‌تواند مورد استفاده گروه‌های زیر قرار گیرد:
 - اساتید گروه‌های زبان عربی و زبان‌شناسی و گروه‌های زبان‌های خارجه.
 - مترجمین عربی، دانشجویان عربی و زبان و ادبیات فارسی و زبانشناسی، طلاب حوزه دینی و علاقه‌مندان به این زبان در زمینه زبانشناسی.

۱-۶- سوال تحقیق:

۱- آیا اصطلاحات زبانشناسی در تمام کشورهای عربی یکسان است؟

۱-۷- روش تحقیق:

در این پایان‌نامه به گردآوری بیش از (۴۰۰۰) واژه تخصصی و کاربردی انگلیسی که در زبان و حوزه علم زبانشناسی و برابری آنها به فارسی و عربی با هدف تدوین واژه‌نامه سه‌زبانه (عربی - فارسی - انگلیسی) اصطلاحات زبانشناسی پرداخته‌ایم. شایان ذکر است به خاطر کثرت واژه‌ها ضرورت ایجاد می‌کرد تمام آنها به دو قسمت تقسیم شود که در این پایان‌نامه از حرف A تا L ترجمه شده و ما بقی در پایان‌نامه‌ای دیگر با همین عنوان انجام گرفته است. از میان همه فرهنگ‌های زبانشناسی عربی، کتاب "معجم مصطلحات اللغویة" تألیف رمزی منیر بعلبکی برای برابری انتخاب شده است.

رمزی منیر بعلبکی در سال ۱۹۵۱م در منطقه مزرعه از توابع بیروت چشم به جهان گشود، دوران تحصیلی خود را در همانجا گذراند. مراحل لیسانس و فوق لیسانس را در دانشگاه آمریکایی بیروت به اتمام رساند، و برای

گذراندن دورهٔ دکترای انگلیس شد، و در دانشگاه لندن در سال ۱۹۷۸م در رشتهٔ نحو و زبان‌های تطبیقی سامی به درجهٔ دکترای نائل آمد و در همان جا به کار تدریس مشغول شد. و در حال حاضر رئیس گروه عربی دانشگاه آمریکایی بیروت است. "معجم المصطلحات اللغویه" فرهنگ اصطلاحات زبانشناسی او، فرهنگ دو زبانه (انگلیسی - عربی) و دارای ۸۰۶ صفحه و تمام اصطلاحات را با ذکر علوم فرعی زبانشناسی مشخص کرده. و این فرهنگ دارای ۱۶ واژه‌نامه است که عبارتند:

اول: واژه‌نامه اصطلاحات عربی زبانشناسی که در خود فرهنگ به کار برده شده است. (معادل‌های عربی که در متن فرهنگ آمده است). دوم: اصطلاحات زبانشناسی که از منابع دیگر عربی گرفته (معادل‌های عربی به کار برده شده در منابع عربی) که اشاره‌ای به منابع آن نکرده است. سوم: اصطلاحات زبانشناسی عمومی. چهارم: اصطلاحات زبانشناسی کاربردی. پنجم: اصطلاحات آواشناسی. ششم: اصطلاحات دستور شامل صرف و نحو. هفتم: اصطلاحات زبانشناسی اجتماعی. هشتم: اصطلاحات روان‌زبانشناسی. نهم: اصطلاحات زبانشناسی بالینی، دهم: اصطلاحات خط‌نگاری، یازدهم: اصطلاحات معناشناسی دوازدهم: اصطلاحات اشاره‌شناسی. سیزدهم: اصطلاحات سبک‌شناسی. چهاردهم: اصطلاحات شعر و عروض‌شناسی. پانزدهم: اصطلاحات فیزیولوژی (علم اعضا شناسی). شانزدهم: اصطلاحات عمومی. این فرهنگ به دلیل استفاده از منابع متعدد در معادل‌یابی‌ها، از بهترین فرهنگ‌های زبانشناسی عربی به شمار می‌آید.

روند معادل‌یابی اصطلاحات این پایان‌نامه براساس چهار فرهنگ زبانشناسی فارسی زبان و فرهنگ اصطلاحات زبانشناسی رمزی بعلبکی شکل گرفته است که در ذیل به آنها اشاره می‌شود.

فرهنگ‌های فارسی دو زبانه یا سه زبانه که مطابقت و استخراج معادل‌ها، بر اساس آنها انجام گرفته عبارتند:

۱. عاصی، مصطفی و عبدالعلی، محمد. واژگان گزیدهٔ زبانشناسی (فارسی - انگلیسی)، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵.

۲. همایون، همادخت. واژه‌نامهٔ زبانشناسی و علوم وابسته، تهران: موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۱.

۳. حیاتی، محمد. واژه‌نامه زبانشناسی (فارسی-فرانسه-انگلیسی)، تهران: آوای نور، ۱۳۷۳.

۴. ظهراپی، محمد. فرهنگ زبان و زبانشناسی دو سویه (فارسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی) تهران: فروزش، ۱۳۸۳.

لازم به ذکر است برای استخراج اصطلاحات عربی علاوه بر معجم مصطلحات اللغویه رمزی بعلبکی از فرهنگ‌ها و کتاب‌های دیگر از نویسندگان عرب کمک گرفته شده که در منابع و مآخذ، به آنها اشاره شده است.

در این شیوه، برابریابی و معادل‌یابی اصطلاحات به این صورت بوده که پس از مراجعه به چهار فرهنگ فارسی و مقایسه آنها و حذف اصطلاحات مشترک، معادل‌های مناسب برای اصطلاحات عربی آورده شده. کاری که در ترجمه اصطلاحات انجام گرفته، این بوده که به تقلید از فرهنگ لغت رمزی بعلبکی برابر هر کدام از اصطلاحات انگلیسی، علم وابسته به آن نیز با علامت مختصر ذکر شده که در جای خود بی نظیر است و به پژوهنده برای فهم اصطلاح، کمک شایانی می‌کند. برای آشنایی بیشتر پژوهشگران، جدول شماره (۷-۱) فروع علوم زبان‌شناسی همراه با علائم مختصر در زیر آمده است.

جدول ۱ - ۷

فارسی	عربی	مختصر	انگلیسی
زبان‌شناسی کاربردی	علم اللغة التطبيقي	App.	Applied linguistics
زبان‌شناسی بالینی	علم اللغة العيادي	Clin.	Clinical linguistics
اصطلاحات عمومی	المصطلحات العامة	Comm.	Common terms
دستور زبان	علم النحو	Gramm.	grammar
خط‌نگاری	الخطاطة	Graph.	Graphics
زبان‌شناسی عمومی	علم اللغة العام	Ling.	General linguistics
آواشناسی	علم الأصوات	Phon.	Phonetics/phonolog
علم فیزیولوژی	علم وظائف الأعضاء	Physio.	physiology
شعر و عروض	الشعر والعروض	Poet.	poetics
روانشناسی زبان	علم اللغة النفسي	Psycho.	psycholinguistics
معناشناسی	علم الدلالة	Sem.	semantics
علم نشانه‌شناسی	علم السیما	Semio.	semiotics
زبان‌شناسی اجتماعی	علم اللغة الاجتماعي	Socio.	sociolinguistics
سبک‌شناسی	مصطلحات الأسلوبية	Styl.	Stylistics

لازم به ذکر است که مدخل کار این پایان‌نامه بر اساس واژه‌های عربی است که بر اساس حروف الفبای عربی ردیف و شماره‌گذاری شده و ضمناً برای دسترسی بهتر به اصطلاحات عربی، یک واژه‌نامه فارسی نیز اضافه شده است که شماره‌های روبروی آن بیانگر ردیف مدخل عربی آن است.

۱-۸- نتیجه تحقیق:

ضمن مقایسه فرهنگ‌های فارسی و فرهنگ‌های عربی که در این کار از آنها کمک گرفته شد، نتیجه گرفته شد که هم زبان فارسی و هم عربی نتوانسته‌اند برای اصطلاحات بیگانه معادل‌های یکسانی وضع کنند. یکی از دلایل آن این است که خاستگاه علم زبانشناسی، کشورهای غربی بوده است و زبان عربی نتوانسته با پیشرفت روزافزون اصطلاحات و ورود به کشورهای خود، پا به پای این علم برای این اصطلاحات، معادل‌یابی کنند. که آن بر می‌گردد به مشکلاتی، که به ۳ مورد آنها اشاره می‌شود:

- ۱- کثرت اصطلاحات زبان‌شناسی در سطوح آوایی و صرفی و نحو و معنایی
  - ۲- عدم سازگاری اصطلاحاتی که از دانشمندان قدیم در این حوزه به دستشان رسیده با اصطلاحات جدید زبان‌شناسی و درگیری شدید بین هواداران استفاده از اصطلاحات عربی و کسانی که تمایل به استفاده از اصطلاحات جدید دارند، که این عدم یکپارچگی باعث آشفتگی و سردرگمی و عدم توانایی تشخیص دقیق اصطلاحات شده.
  - ۳- عدم هماهنگی فرهنگستان‌های کشورهای عربی در معادل‌یابی اصطلاحات خارجی.
- از طرفی، زبان فارسی برای یک پارچه کردن معادل‌ها و برابری‌ها به علت متمرکز بودن این زبان در دو یا سه کشور محدود، نسبت به زبان عربی موفق‌تر می‌تواند باشد. برعکس زبان عربی در پیدا کردن معادل‌های مناسب برای اصطلاحات بیگانه به علت اشتقاقی بودنش می‌تواند موفق‌تر باشد. ولی به دلایلی که گفته شد زبان عربی تاکنون نتوانسته یک فرهنگ موحد و یکپارچه در زمینه زبانشناسی تألیف نماید.
- ضمناً در مقایسه فرهنگ‌های فارسی‌زبان، فرهنگ خانم همادخت همایون ضمن جمع آوری معادل‌های متعدد از منابع متعدد فارسی‌زبان در حوزه زبانشناسی، نتوانسته برای یک واژه خارجی چند معادل مختلف ذکر کند. با این وجود هنوز اصطلاحاتی داریم که در زبان فارسی برابری نشده است.
- در پایان آرزو می‌کنم که این کار کوچک، نیاز اندکی از محققین و دانشجویان زبان و ادبیات عربی و مقدمه‌ای باشد برای تألیف فرهنگی یکنواخت که نیاز همه را به طور کامل و وافی بر طرف کند.

فصل دوم

اصطلاحات عربی ، فارسی و انگلیسی

الف

abecedary (graph.)	حروف أبجديّ	أبجديّ	۱
international phonetic alphabet (IPA) (phon.)	ألفبای آوایی بین المللی	أبجدية صوتية دولية	۲
creative (ling.)	ابداعي / خلاق	إبداعي	۳
creativity (ling.)	خلاقیت	إبداعية	۴
externalization (ling.)	بروني کردن	إبراز	۵
episememe (gramm.)	کوچک ترین واحد دستوری معنادر	إبسيميم (أصغر وحدة نحوية ذات معني)	۶
language maintenance (socio.)	حفظ زبانی	إبقاء لغوي	۷
ablaut (phon)	دگرگونی واكهها / گردش واكهها / گردش مصوتها / تحول واكهها	أبلاوت	۸
ablative (gramm)	حالت مفعول عنه / متمم ازى	أبليتي (حالة الإعراب الأبلتية)	۹
grammatical categories (gramm.)	مقوله های دستوری	أبواب نحوية	۱۰
apostrophe (graph.)	اپوستروف	أبوستروف (علامة تدل على حذف أو ملكية)	۱۱

agreement (gramm.)	مطابقت (در دستور) / تطبیق	اتباع (النحویة)	۱۲
imitation (app.)	تقلیدی	اتباعیة	۱۳
drift (ling.)	سیر	اتجاه	۱۴
contact (socio.)	تماس / سایش	اتصال	۱۵
language contact (socio.)	تماس زبانها	اتصال لغوی	۱۶
coincidence (gramm.)	تقارن / مطابقت / انطباق	اتفاق	۱۷
folk etymology (ling.)	فقه اللغة عامیانه / علم اشتقاق لغات	إتمولوجیا شعبية	۱۸
affirmation (gramm.)	إیجاب	إثبات	۱۹
etymon (ling.)	ریشه واژه	أثلة	۲۰
etymology (ling.)	ریشه شناسی	إتمولوجیا	۲۱
ethnography (ling.)	قوم نگاری	إثنو کرافیا	۲۲
ethnology (socio.)	قوم شناسی	إثنولوجیا	۲۳
attraction (ling.)	جاذبه	اجتذاب	۲۴
grammatical categories (gramm.)	گونه های دستوری	أجناس نحویة	۲۵
asymmetric (styl.)	نامتقارن	أحادیّ الجانب	۲۶
anaphoric reference (gramm.)	ارجاع پیشین / ارجاع به ما قبل	إحالة	۲۷
demonstrative reference (gramm.)	ارجاعی اشاره ای	إحالة إشاریة	۲۸
anaphora (gramm.)	إرجاع نحوی / مرجع دستوری	إحالة نحویة	۲۹
indirect anaphora (gramm.)	ارجاع غیر مستقیم	إحالة غیر مباشرة	۳۰
direct anaphora (gramm.)	ارجاعی مستقیم	إحالة مباشرة	۳۱
contact (socio.)	تماس / سایش	احتكاك	۳۲
cavity friction (phon.)	سایش حفره ای / مانع حفره ای	احتكاك تجویفی	۳۳
local friction (ling.)	سایش موضعی / مانع موضعی	احتكاك محلی	۳۴
fricative (phon.)	سایشی / سایواج	احتكاكی	۳۵
groove fricative (phon.)	سایشی شیاری	احتكاكی تجویفی	۳۶